

Dominika Zwęglińska-Gałecka¹✉, Zofia Hasik¹

¹Institut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, Poland

GENTRYFIERZY W SPOŁECZNOŚCI WIEJSKIEJ: OPIS WYBRANYCH ELEMENTÓW STYLU ŻYCIA. CASE STUDY GMINY PRAŻMÓW

Abstrakt. Analizowany w czasie wpływ miasta na wieś zmienia swój charakter, co znajduje odbicie w nowych koncepcjach teoretycznych. Wiele współczesnych studiów poświęconych jest gentryfikacji wsi, powiązanej z takimi procesami, jak suburbanizacja i urbanizacja. Nie jest to wyłącznie zmiana nazwy tych procesów. Odzwierciedla ona nowe zjawisko „ulepszania” wsi, które następuje pod wpływem napływu migrantów nowego typu – klasy średniej. To ona przez swoje cechy – takie jak wykształcenie, pozycja w hierarchii społeczno-zawodowej, dochody, specyficzny styl życia i przedsiębiorczość – zmienia wieś od wewnątrz. Proces ten, obserwowany na wsi w rozwiniętych krajach Zachodu już w latach 80. XX wieku, pojawił się w Polsce ze znacznym opóźnieniem. Artykuł, oparty na studium przypadku podwarszawskiej gminy Prażmów, koncentruje się na dychotomicznej charakterystyce populacji gentryfierów i mieszkańców autochtonicznych. Jego celem jest identyfikacja i analiza różnic stylów życia wskazanych subpopulacji w zgentryfikowanym środowisku wiejskim.

Słowa kluczowe: gentryfikacja wsi, społeczność wiejska, styl życia

WPROWADZENIE

Badacze przemian wiejskiej struktury społecznej wskazują, że w ciągu ostatnich trzydziestu lat na polskiej wsi dokonał się proces restratyfikacji (Domański, 2009; Halamska, 2016). Wieś przestała być miejscem kojarzonym z rolnictwem jako cechą definicyjną (Halamska, 2011). Przeprowadzone dotychczas analizy wskazują na kurczenie się roli rolnictwa w gospodarce i udziału rolników wśród mieszkańców wsi (zob. Halamska, 2016; Stanny i in., 2018). Procesem, który miał największy wpływ na strukturę społeczną w wiejskiej Polsce, jest

gentryfikacja/burżuazyjnienie (Halamska i Zwęglińska, 2018). „Wyrażenie [gentryfikacja – przyp. D.Z.] zostało użyte po raz pierwszy przez Ruth Glass do opisanie napływu klasy średniej do dzielnic miast zamieszkiwanych dotychczas przez ludność uboższą oraz procesu wypierania «rdzennych», ubogich mieszkańców przez grupy zamożniejsze” (Glass, 1964, za: Lorens i Martyniuk-Pęczek, 2010, s. 93). W kontekście wiejskim to sformułowanie zyskało na popularności w latach 80. Pojęcie to budzi wiele wątpliwości terminologicznych i definicyjnych. W ogólnym zakresie obejmuje zmiany w wiejskiej strukturze społeczno-zawodowej spowodowane

✉mgr Dominika Zwęglińska-Gałecka, Zakład Socjologii Wsi, Institut Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk, ul. Nowy Świat 72, 00-330 Warszawa, Poland, e-mail: dzweglinska@irwirpan.waw.pl

wyraźnym napływem na wieś klasy średniej z miasta, co w literaturze anglosaskiej określa się mianem gentryfikacji obszarów wiejskich (Maloutas, 2011, s. 35). Innym analogicznym określeniem jest burżuazyjnienie wsi/rural embourgeoisement (Guimond i Simard, 2010), czyli nasycanie struktury społecznej ludźmi zajmującymi wyższe pozycje w stratyfikacji społecznej (Halamska, 2016; Halamska i Zwęglińska, 2018). Phillips (1998) mówi o kolonizacji obszarów wiejskich przez profesjonalistów i menedżerów, będących przedstawicielami klas usługowych. W polskiej literaturze przyjęło się uważać, że proces gentryfikacji związany jest przede wszystkim z napływem na wieś klasy średniej z miasta (Halamska i Zwęglińska, 2018; Śpiewak, 2016). Pojawienie się na wsi nowych mieszkańców zmienia ją od wewnątrz – ma ogromny wpływ na mieszkającą tu lokalną społeczność, na gospodarkę i przestrzeń.

W kontekście podejmowanego przez nas tematu najbardziej istotne są przemiany społeczne, ponieważ wraz z nimi pojawia się pytanie o społeczne skutki procesu gentryfikacji społeczności wiejskiej. W niniejszym artykule zawężono ten złożony problem do poszukiwania odpowiedzi na pytanie, czy gentryfierzy – w znakomitej większości należący do klasy średniej – włączają się w życie społeczności, czują się jej pełnoprawnymi członkami chcącymi wpływać na jej kształt i obraz, czy też traktują wieś wyłącznie jako miejsce zamieszkania i tylko do tego ograniczają swoje zachowania. Analiza oparta będzie na własnych badaniach ankietowych, przeprowadzonych w 2016 roku w grupie autochtonów, mieszkających w gminie „od zawsze”, a także w grupie nowych mieszkańców, czyli gentryfierów. W sumie zrealizowano 24 ankiety z mieszkańcami napływowymi z sołectw Ustanów, Łoś, Wągradno, Gabryelin i Prażmów. W tych samych miejscach przeprowadzono 15 ankiet z mieszkańcami autochtonicznymi. Zasięgnięto także opinii sołtysów, którzy w znakomitej większości są autochtonami, a z racji pełnionej funkcji można ich traktować jako ekspertów społecznych. Ankiety przeprowadzono z sołtysami 21 sołectw na 27 istniejących w gminie Prażmów.

CHARAKTERYSTYKA GMINY PRAŻMÓW – UZASADNIENIE WYBORU PRZEDMIOTU BADANIA

Gmina Prażmów zlokalizowana jest 40 kilometrów od Warszawy, w granicach powiatu pieszczyńskiego. Od 20 lat obserwuje się tu dynamiczny napływ ludności.

Według typologii zaproponowanej przez Marię Halamską (2013, s. 60–65), obejmującej strukturę gospodarki lokalnej, gmina ta należy do gmin podmiejskich i charakteryzuje się odchodzeniem od rolnictwa, na co wskazuje struktura gospodarstw domowych (maleje udział tych związanych z rolnictwem jako źródłem utrzymania), udział użytków rolnych i brak hodowli. Rozwinięte są natomiast usługi, w tym dla przemysłu, co świadczy o zależności lokalnej gospodarki od pobliskiej metropolii. Wiele przedsiębiorstw lokalnych nastawionych jest na obsługę dużego miasta, a większość mieszkańców właśnie w nim pracuje. Bezrobocie jest na poziomie frykcyjnym, a kapitał ludzki – mierzony zarówno poziomem wykształcenia, jak i przynależnością do klasy średniej – jest wysoki. Gmina przejmuje cechy typowe dla terenów o rozwijających się funkcjach rezydencjalnych.

Analiza postępujących zmian, które można scharakteryzować jako proces gentryfikacji wsi, została opublikowana przez Rutę Śpiewak w 2016 roku na podstawie badań przeprowadzonych wspólnie z Dominiką Zwęglińską (Śpiewak, 2016, s. 144). Powróćmy więc tu jedynie do najważniejszych wniosków. Badane grupy – autochtonów i gentryfierów – mają odmienne charakterystyki. Gentryfierzy poza tym, że są ludźmi znacznie lepiej wykształconymi, zajmującymi stanowiska w wyższych partiach społecznej stratyfikacji oraz pracującymi w mieście, przede wszystkim w Warszawie, to głównie osoby młode. Średnia wieku respondentów to 41 lat. Ich gospodarstwa domowe przeciętnie liczą nieco ponad 3 osoby. Na jedną rodzinę przypada średnio 1 dziecko w wieku od 2 do 19 lat. W próbie rodzin napływowych zaobserwowano tylko trzy rodziny, które można określić jako wielopokoleniowe – w domu poza rodzicami i dziećmi mieszkają rodzice lub dziadkowie rodziców. Autochtoni są gorzej wykształceni, zajmują niższą pozycję w strukturze społecznozawodowej i pracują przede wszystkim na wsi; są nieco starsi – ich średnia wieku to 45 lat. Jeśli chodzi o wielkość gospodarstw domowych, to przeciętna liczba osób wynosi nieco ponad 4. Ich rodziny były częściej rodzinami wielopokoleniowymi – w ich domach częściej niż w rodzinach napływowych mieszkają rodzice, teściowie lub dziadkowie.

ELEMENTY STYLU ŻYCIA – ŻYCIE PRYWATNE

Celem analizy jest identyfikacja różnic i podobieństw stylów życia dwóch subpopulacji w zgentryfikowanym środowisku wiejskim prażmowskiego społeczeństwa, tj.

mieszkańców napływowych i autochtonicznych. Przedstawiona tu charakterystyka jest próbą „analizy pewnej sfery życia, jaką są codzienne zachowania i zmierza do uchwycenia wyjątkowości tych aktywności” (Musielak, 2011, s. 33). Badane zbiorowości mają cechy wspólne, lecz także bardzo różne. Wydaje się, że do cech wspólnych należy struktura źródeł utrzymania: wszystkie badane zbiorowości utrzymują się przede wszystkim z pracy najemnej. Wśród gentryfierów jest to 66,70%, natomiast wśród autochtonów – 56,70%. Niektórzy z respondentów utrzymują się z własnej działalności gospodarczej, odpowiednio 15,50% gentryfierów i 23,30% autochtonów. W tym miejscu można zwrócić uwagę na to, że wskazana przewaga gentryfierów nad autochtonami może wynikać z wyższego poziomu przedsiębiorczości i indywidualizmu napływowych mieszkańców. Żadna z ankietowanych osób z tej grupy nie prowadzi gospodarstwa rolnego, podczas gdy dla co piątego autochtona jest to główne źródło utrzymania. Podczas prowadzonych wywiadów ustalono, że dochody grup należących do nowej klasy średniej są wyższe niż dochody grup społeczno-zawodowych zaliczanych do klasy ludowej czy rolników (por.: Halamska, 2016). Czy różnice te przejawiają się w posiadaniu dóbr materialnych? Decydują o tym nie tylko dochody, ale też potrzeby i statusowe znaczenie tych dóbr.

Analiza stanu posiadania wskazuje, że większy odsetek ludności autochtonicznej posiada niektóre artykuły gospodarstwa domowego. Natomiast wyższy odsetek ludności napływowej ma laptop i dostęp do Internetu, co wydaje się zrozumiałe ze względu na wykształcenie i charakter pracy, najczęściej wymagający dostępu do Internetu (por. też Haber i Garwol, 2013). Ludność autochtoniczna częściej niż napływowa ma w gospodarstwie domowym telewizor i płatną telewizję, komputer stacjonarny i samochód. Różnice w posiadaniu wymienionych elementów wynikają z różnic sposobów konsumpcji i przyzwyczajień, rzadziej są wynikiem różnic materialnych (pisał o tym również Kieźel, 2014). Wśród respondentów będących nowymi mieszkańcami w gminie blisko 22% zadeklarowało posiadanie mieszkania, podczas gdy nie zrobił tego żaden autochton. Jeśli chodzi o mieszkanie na własność, należy podkreślić, że respondenci żyjący w gminie od wielu lat w 100% mają na własność dom. Wskazany odsetek jest nieco niższy dla ludności napływowej, która w pewnej części może przykładowo wynajmować domy. Wydaje się, że posiadanie wskazanych elementów dla mieszkańców autochtonicznych jest

wyznacznikiem statusu materialnego, podczas gdy dla mieszkańców napływowych nieposiadanie staje się wyznacznikiem indywidualizmu, odmiennego stylu życia (zob. Domański, 2009, s. 392–295).

Zwrócono uwagę także na inny element stylu życia – obecność książek w domu (por. Kowalska, 2011). W grupie respondentów napływowych deklarowano posiadanie większej liczby książek niż w grupie autochtonicznej. W żadnej z grup nie wskazano jednak odpowiedzi o posiadaniu w domu więcej niż 500 egzemplarzy.

Respondentom zadano także inne, wskaźnikowe dla stylu życia pytania o uczestnictwo w kulturze (Kisiel, 2013). Pytanie pierwsze brzmiało: jak często od początku roku (czyli w ciągu pierwszych czterech miesięcy 2016 roku) byli w kinie, teatrze, na koncercie, w restauracji, kawiarni, pubie, na spotkaniu towarzyskim. Kolejne dotyczyły czasu korzystania z Internetu w ciągu tygodnia oraz liczby książek przeczytanych w bieżącym roku. Wszystkie średnie wartości były wyższe dla ludności napływowej. Przeciętnie mieszkańcy napływowi nieco ponad dwa razy byli w kinie, teatrze, na koncercie, w restauracji, kawiarni, pubie, natomiast przeciętna wartość dla autochtonicznych wynosiła średnio „raz” zarówno w przypadku kin i teatrów, jak i obiektów gastronomicznych. Przeciętny mieszkaniec napływowy korzysta z Internetu ponad 27 godzin w tygodniu, podczas gdy dla mieszkańca autochtonicznego wartość ta jest znacznie niższa i wynosi ok. 15 godzin. Ponadto średnia liczba przeczytanych książek jest wyższa dla mieszkańców napływowych – od początku roku przeciętny respondent z tej grupy przeczytał ponad 3 książki, natomiast wartość dla przeciętnego respondenta autochtonicznego wynosiła ok. 1,5.

Innym wskaźnikiem odmiennych stylów życia dwóch subpopulacji jest prowadzenie zdrowego stylu życia, w tym uprawianie wybranego sportu. Blisko 70% gentryfierów odpowiedziało na to pytanie twierdząco. Dodawali przy tym, że najczęściej uprawianym sportem jest bieganie, jazda na rowerze i piłka nożna. Znacznie niższy odsetek osób deklarujących uprawianie sportu zaobserwowano w grupie respondentów autochtonicznych (26,70%). Jak wspomniano, częstsze uprawianie sportu u ludności napływowej wynika z prowadzonego stylu życia, innego niż u autochtonów światopoglądu i potrzeby ruchu związanej z siedzącym trybem życia w pracy zawodowej (pisał o tym Borowiec i Lignowska, 2012).

Czy ta odmienność dwóch badanych zbiorowości dotyczy także ich towarzyskości, a więc liczby i kręgów osób, z którymi utrzymuje się stosunki towarzyskie? Liczba osób, z którymi kontaktuje się przeciętny mieszkaniec napływowy, wynosił 4,5, podczas gdy dla mieszkańców autochtonicznych wynosi 4,1. Wyniki są więc zbliżone i zwracają uwagę na dość ograniczone grono osób, z którymi kontaktują się mieszkańcy Prażmowa w celach towarzyskich. Podobne zbliżone wyniki uzyskano pytając o liczbę osób, z którymi się kontaktują spośród znajomych i przyjaciół. W pierwszym przypadku wyniki wynosiły ok. 3, w drugim oscylowały wokół wartości 2,5. Ludność napływowa częściej niż autochtoniczna nawiązuje kontakty z ludźmi mieszkającymi na terenie ich miejscowości i gminy. Przeciętna liczba osób mieszkających w gminie, z którymi relacje towarzyskie nawiązują napływowi, wynosi 2. Dla autochtonów ta wartość jest znacznie niższa – wynosi 0,5. Ponownie zbliżone wyniki dla omawianych grup uzyskano, pytając o liczbę znajomych z osiedla.

Podsumowując, należy podkreślić, że przeciętne wartości, jakie wskazywali respondenci wśród pytań o życie prywatne, są nieznacznie wyższe niż w przypadku odpowiedzi respondentów autochtonicznych. Może to świadczyć o większej otwartości ludności napływowej w nawiązywaniu kontaktów. Jednocześnie może to być dowodem na to, że nowi mieszkańcy nie zamykają się w swoich enklawach zamieszkałych przez osoby do nich podobne, ale wychodzą poza nie, nawiązując nowe znajomości.

ELEMENTY STYLU ŻYCIA – ŻYCIE PUBLICZNE

Społeczność wiejska oferuje wiele sposobów uczestnictwa w życiu społecznym, wśród których wyróżnić można na przykład formy stare i nowe. Do takich starych i bardzo znaczących w wiejskiej społeczności form uczestnictwa w życiu zbiorowym należą praktyki religijne. Jest ono ciągle znaczące dla postrzegania zróżnicowania postaw i zachowań ludności. W tym aspekcie omawiane populacje znacznie się od siebie różnią.

W grupie mieszkańców autochtonicznych blisko 43% respondentów uczestniczy w nabożeństwach co najmniej 4 razy w miesiącu, z kolei nieco ponad 23,30% deklaruje uczestnictwo 1–3 razy w miesiącu. Rzadsze uczestnictwo w wydarzeniach o charakterze religijnym (tylko w najważniejsze święta) deklaruje 20,00%. W tej grupie 6,70% respondentów stwierdziło, że wcale nie chodzi

do kościoła. W grupie autochtonów wszyscy deklarujący uczestnictwo w nabożeństwach są członkami dwóch lokalnych parafii. Natomiast żaden z respondentów napływowych nie zadeklarował uczestnictwa w nabożeństwach częściej niż 3 razy w miesiącu. Częściej niż autochtoni wskazywali oni odpowiedź, że w ogóle nie chodzą do kościoła. Blisko 15,0% mieszkańców napływowych wybrało odpowiedź, że chodzi do kościoła 1–3 razy w miesiącu. Odpowiednio 22,20% oraz 35% ludności napływowej zadeklarowało uczestnictwo w nabożeństwach kilka razy w ciągu roku lub tylko w najważniejsze święta.

W badanej próbie mieszkańcy autochtoniczni wykazywali większe przywiązanie do religii i lokalnej społeczności religijnej, czego wskaźnikiem jest częstsze uczestnictwo w wydarzeniach o charakterze kościelnym. Tej obserwacji nie podziela jednak jeden z miejscowych proboszczów; nie dostrzega on żadnych wyraźnych różnic, choć jednocześnie twierdził, że trudno jednoznacznie określić, która grupa mieszkańców charakteryzuje się większym przywiązaniem do religii i lokalnej wspólnoty parafialnej. We współczesnych badaniach uczestnictwa w lokalnym życiu społecznym często pomija się uczestnictwo w życiu parafii, czasem sprowadzając je tylko do uczestnictwa w różnych formach działalności organizacji przykościelnych.

Zaangażowanie w życie społeczne mieszkańców zbadać można – co uczyniono – mierząc ich udział w wyborach, członkostwo w różnego typu organizacjach oraz pracę na rzecz społeczności. Po pierwsze, zapytano mieszkańców o to, czy głosowali w ostatnich wyborach samorządowych w 2014 roku. Blisko 93% respondentów napływowych odpowiedziało twierdząco; odsetek w grupie autochtonów był niższy i wynosił nieco ponad 90%. Deklaracje te niezupełnie odpowiadają rzeczywistości. Frekwencja w wyborach 2010 i 2014 roku była co prawda wyższa w tej gminie niż w powiecie piaseczyńskim. W wyborach 2014 roku z porównaniem z wyborami 2010 roku frekwencja w gminie wzrosła z 58,15% do 58,95%, ale jednocześnie dolny próg nieznacznie się obniżył (z 45,61% na 45,1%). W wyborach samorządowych w 2014 roku frekwencja wyraźnie różniła się między okręgami (sołectwami). Najwyższą odnotowano w miejscowościach na południu, gdzie napływ ludności jest relatywnie niższy.

Po drugie, blisko 60,0% nowych mieszkańców zadeklarowało zaangażowanie się w działania na rzecz lokalnej społeczności (w ciągu ostatnich dwóch lat, 2014–2016), podczas gdy wynik odpowiedzi mieszkańców

autochtonicznych wynosił 46,7%. Ten wysoki jak na polskie warunki wynik może być efektem pełnienia przez część badanych autochtonów funkcji sołtysów, którzy „z urzędu” uczestniczą w takich działaniach. Podobnie rzecz się ma z uczestnictwem w zebraniach. Struktura odpowiedzi udzielonych przez obie badane grupy wskazuje na większy poziom zaangażowania nowych mieszkańców w sprawy lokalnej społeczności (por. Niewiadomski, 2015). Zapytano także o to, czy mieszkańcy są członkami organizacji, stowarzyszeń, partii politycznych, komitetów, rad albo grup religijnych. Żaden z respondentów autochtonicznych nie wskazał członkostwa w wymienionych organizacjach. Pod tym względem relacja przynależności gentryficyerów i autochtonów ma się jak 10:1 (gentryficyerzy 33,3% autochtoni 3,3%). Analiza przedstawionych danych jednoznacznie wskazuje na znacznie wyższy poziom aktywności społecznej nowych mieszkańców gminy, którzy chcą mieć wpływ na współtworzenie otaczającej ich przestrzeni i lokalnej rzeczywistości. Może to być przejawem większej potrzeby uczestnictwa, chęci wprowadzania zmian oraz świadczący o wyższym poziomie kapitału społecznego. Potwierdzają to opinie sołtysów. Zapytani o zaangażowanie mieszkańców w życie poszczególnych miejscowości i gminy podkreślali, że zaangażowaną większość stanowi ludność, która relatywnie niedawno wprowadziła się do Prażmowa. Jednocześnie z rozmów z sołtysami można wywnioskować, że wyższy poziom zaangażowania mieszkańców, szczególnie tych napływowych, ma miejsce w sołectwach północnych. W sołectwach południowych sołtysi wskazywali na ogólnie niskie zaangażowanie mieszkańców w życie społeczne, podkreślając przy tym, że jeśli mieszkańcy podejmują jakieś działania na rzecz miejscowości, są to z reguły mieszkańcy napływowi.

PODSUMOWANIE

Naturalną potrzebą człowieka jako istoty społecznej są kontakty z innymi ludźmi. Nie chodzi tu jedynie o fizyczną styczność, ale o względnie trwałe interakcje. Nowi przybysze, gentryficyerzy o tak odmiennych od rdzennej ludności charakterystykach, mogą włączyć się w życie lokalnej społeczności albo pozostać na uboczu, izolować się od niej. Jedną z płaszczyzn ułatwiających takie włączenie jest podobne postrzeganie otaczającej rzeczywistości, gdyż można przypuszczać, że stoją za nimi podobne systemy wartości i norm społecznych. Grupy gentryficyerów i autochtonów są nieco inne, jednak różnice te

nie są bardzo duże. Wynikać to może z genealogii gentryficyerów – przedstawicieli klasy średniej, gdyż jak wskazują statystyki, około 1/3 z nich przybyła do Prażmowa ze wsi. Nie znamy też pochodzenia społecznego i terytorialnego przybyszy, tj. ludności napływowej do gminy Prażmów. Być może są to w większości osoby z miast i miasteczek województwa mazowieckiego albo z samej Warszawy. To także jest przyczyną trudności w ocenie. Uogólniamy jednak, że dystans kulturowy między autochtonami a gentryficyerami istnieje. Gentryficyerzy wyraźnie częściej uczestniczą w kulturze i posiadają książki – atrybut „niegdysiejszego” inteligenta. To dość typowe cechy klasy średniej. Zastanawia natomiast skromny konsumpcjonizm, prawie definicyjna cecha klasy średniej (zob. Firat i in., 2013). Czy oznacza to, że osiedlając się na wsi, poszukują alternatywnego stylu życia, uwolnionego od ostentacyjnej konsumpcji przedmiotów, czy może zmienił się sam rodzaj tej konsumpcji?

Niniejsza analiza miała wykazać, jakie elementy stylów życia łączą, a jakie dzielą subpopulacje gentryficyerów i autochtonów w gminie Prażmów. Jak już wspomniano, istniejące różnice są mniejsze, niż mogłoby się wydawać, jednak można je określić – dotyczą przede wszystkim zbadanych aspektów w zakresie życia prywatnego, takich jak aktywność kulturalna oraz życie towarzyskie. Względnie zaskakująca informacja wynikająca z badania to także wyższa niż wśród mieszkańców autochtonicznych aktywność ludności napływowej w życiu publicznym. Być może w kolejnych analizach wiejskiej gentryfikacji należy zastanowić się nad tym, czy zaangażowanie gentryficyerów w życie społeczne w nowym środowisku jest poszukiwaniem nowej tożsamości, próbą wykreowania „swojego miejsca”?

LITERATURA

- Borowiec, A., Lignowska, I. (2012). Czy ideologia healthismu jest cechą dystynktywną klasy średniej w Polsce? *Kult. Społ.*, 56(3), 95–111.
- Domański, H. (2009). Stratyfikacja a system społeczny w Polsce. *Ruch Prawn. Ekon. Socjol.*, 71(2), 381–395.
- Firat, A., Kutucuoglu, K., Saltik, A., Tuncel, O. (2013). Consumption, consumer culture and consumer society. *J. Comm. Pos. Pract.*, 13(1), 182–203.
- Gdula, M., Sadura, P. (2012). *Style życia i porządek klasowy w Polsce*. Warszawa: Wyd. Scholar.
- Gilejko, L. K. (2010). *Klasy i warstwy we współczesnym społeczeństwie polskim*. W: M. Jarosz (red.), *Polacy równi i równiejsi*. Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.

- Glass, R. (1960). *London's Newcomers: The West Indians in London*. Londyn: Centre for Urban Studies.
- Gorlach, K., Foryś, G., Jasikowska, K. (2014). Nie tędy droga: analiza klasowa i analiza nierówności w społeczeństwie zwrotu kulturowego. *Stud. Socjol.*, 1(212), 173–200.
- Guimond, L., Simard, M. (2010). Gentrification and neo-rural populations in the Québec countryside: Representations of various actors. *J. Rural Stud.*, 26(4), 449–464.
- Haber, L. H., Garwol, K. (2013). Telepraca jako aktywna forma przedsiębiorczości w dobie kryzysu. W: S. Partycki (red.), *Innowacyjność i przedsiębiorczość w warunkach kryzysu*. Lublin: Wyd. KUL.
- Halamska, M. (2011). Społeczna kondycja polskiej wsi. Struktura, kapitały i społeczeństwo obywatelskie w I dekadzie XXI wieku. W: I. Nurzyńska, M. Drygas (red.), *Rozwój obszarów wiejskich w Polsce. Diagnozy, strategie, koncepcje polityki*. Warszawa: IRWiR PAN.
- Halamska, M. (2013). *Wiejska Polska na początku XXI wieku*. Warszawa: Scholar.
- Halamska, M. (2016). Struktura społeczno-zawodowa polskiej wsi i jej przestrzenne zróżnicowanie w drugiej dekadzie XXI wieku. *Więś Roln.*, 1(170), 59–85.
- Halamska, M., Zwęglińska, D. (2018). Od wsi chłopskiej do robotniczej. W: M. Halamska, M. Stanny, J. Wilkin (red.), *Ciągłość i zmiana. Sto lat rozwoju polskiej wsi*. Warszawa: IRWiR PAN, Scholar.
- Kieźel, E. (2014). Konsumpcjonizm i dekonsumpcja w zachowaniach polskich konsumentów. W: E. Kieźel, S. Smyczek (red.), *Zachowania konsumentów. Procesy unowocześnienia konsumpcji*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Kisiel, P. (2013). Współczesne wzory uczestnictwa w kulturze. W: J. Hausner, A. Karwińska, J. Purchła (red.), *Kultura a rozwój*. Warszawa: Narodowe Centrum Kultury.
- Kowalska, M. (2011). Jakakolwiek, dla kogokolwiek, gdziekolwiek – obecność książki w polskich mediach elektronicznych. W: K. Domańska, B. Iwańska-Cieślak (red.), *Książka i prasa w kulturze*. Bydgoszcz: Wyd. UKW.
- Lorens, P., Martyniuk-Pęczek, J. (2010). *Problemy kształtowania przestrzeni publicznych*. Gdańsk: Wyd. Urbanista.
- Maloutas, T. (2011). Contextual diversity in gentrification research. *Crit. Sociol.*, 38(1), 33–48.
- Musielak, M. (2011). Outer containment of inner-directed. *Lifestyles of Poznań's upper middle class*. Poznań: Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Niewiadomski, K. (2015). Zaangażowanie społeczności lokalnej w zarządzaniu gminą. *Zesz. Nauk. Polit. Częstoch. Zarz.*, 20, 67–76.
- Phillips, M. (1998). Investigations of the British rural middle classes. Part 2: Fragmentation, identity, morality and contestation. *J. Rural Stud.*, 14, 427–443.
- Stanny, M. (2013). *Przestrzenne zróżnicowanie rozwoju obszarów wiejskich w Polsce*. Warszawa: IRWiR PAN.
- Stanny, M., Rosner, A., Komorowski, Ł. (2018). *Monitoring rozwoju obszarów wiejskich. Etap III. Struktury społeczno-gospodarcze, ich przestrzenne zróżnicowanie i dynamika*. Warszawa: Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej, IRWiR PAN.
- Śpiewak, R. (2016). *Wiejska gentryfikacja: definicja, znaczenie i skutki procesu*. W: M. Halamska, S. Michalska, R. Śpiewak (red.), *Studia nad Strukturą Społeczną Wiejskiej Polski. Stare i Nowe Wymiary zróżnicowania społecznego (t. 1)*. Warszawa: IRWiR PAN, Scholar.

GENTRIFIERS IN THE RURAL COMMUNITY: DELINEATION OF SELECTED LIFESTYLE ELEMENTS. A CASE STUDY OF PRAŻMÓW

Abstract. As reflected in new theoretical concepts, urban impacts on rural areas change over time. Many contemporary studies address the issue of rural gentrification which is connected with such processes as suburbanization and rural urbanization. Gentrification is more than just a new name for these processes because it brings a new aspect: the inflow of new migrants (the middle class) results in improvements and enhancements to rural living conditions. Because of their qualities such as education, social and professional status, incomes, specific lifestyle and entrepreneurial nature, representatives of the middle class change the rural areas from the inside. Poland has a considerable gap vis-à-vis the developed Western countries who witnessed this process in the 1980s. Based on a case study of the Prażmów municipality located close to Warsaw, this paper focuses on the characteristics of the gentrifier population and autochthonous inhabitants. The purpose of this paper is to identify and analyze the differences in lifestyle between these sub-populations in the gentrified rural community.

Keywords: rural gentrification, rural community, lifestyle